

MACIŪNAS, Vincas. Žvelgiant į Mot. Valančių po 100 metų. *Motiejus Valančius iš arti ir iš tolo* [straipsnių rinkinys]. [Sud. Juozas Jasaitis] Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2001, p. 456–457. ISBN 9986-39-194-6.

- 456 -

Visai kitokia dvasia padvelkia maldingojo bernardino Pabrėžos (taip pat Valančiaus gero pažįstamo) pamoksluose. Kalbėdamas apie vestuvinius papročius, Kretingos Savonarola rūsčiai griaudėjo: „Šalin nuo jaunųjų per cielą svotą visoki šokinėjimai! Šalin apsigėrimai, šalin blazgatijimai (negražios kalbos, keiksmi) ir kitos nepačėvastės (nepadorumai), kaip tai guldytuvės, keltuvės, martavimai, piršlių karstymai ir visos balamutnos (paikos) mados“ (Tarvydas J. Etnografinė medžiaga Jurgio Pabrėžos pamoksluose“ // Kraštotyra. 1971. P. 241-242).

Valančiaus pažiūros yra tarp tų dviejų kraštutinių, betgi daug arčiau prie Jucevičiaus. Valančius pasirinko savo „Palangos Juzei“ kaip motto: „Tankiai su sėmėga apsilvilkusi vaikščioja tikra išmintis“. Pabrėža savo pamoksluose piktinos vestuviniai papročiai. (J. Povilonio str. „Žemaičių vestuvės k. Ambr. pamoksluose“ // Naujoji Romuva. 1939, Nr. 48).

Toks Pabrėžos pyktis visai svetimas Valančiui. Penktajame vakare Palangos Juzė pasakojo savo namiškiams: „Po pietų tariau gospadinei: ‘Motinėle, ar neleistum mums pašokti? Aš turiu skripyčias (smuiką)’ . Ta atsakė: ‘Nu gerai, spardykitės, ir mano dukterys geidžia to be galo’“ . Valančius irgi būtų pasakęs: „Pasispardykit, o aš bežiūrėdamas skaniai pasijuoksiu, gal

- 457 -

net aprašysiu jūsų šokį savo knygelėse“. „Palangos Juzės“ pratarmėje Valančius tikėjosi, kad jo knygelės „užsiliks kame nors bent vieną, kurią ateinančios giminės juokdamos skaitys“. Taigi, skaitys juokdamos. Valančius tai ne Pabrėža.